

Bằng qua ngôn ngữ chính thức đó mà nói theo dân gian thì Việt Nam đang mất mặt kinh hoàng. Có người nói trong nước gọi là "chết lâm sàng".

Giới thiệu về quốc tế đang nghĩ lại về kinh tế Việt Nam...

(Bài thuyết trình trước cuộc họp tại Hội Khoa Học Kinh Tế Việt Nam (VAST) tại California.)

TS Tỉnh Trưởng Kinh Tế Nguyễn Xuân Nghĩa

Đầu năm nay, một giới chức cao cấp của Hà Nội là Trưởng Cục Ngân hàng Trung ương có phát biểu rằng dân ta sẽ ăn mất cái Tết vui vẻ huy hoàng nhất. Quả nhiên, người ta đã chết lên không khí lúc quan phòng khi vì Địch hỡi Địch khóa XI và a kết thúc trước đó hai tuần. Nhưng đây là sự kiện quan trọng của cuộc sống thu nhập. Vì chín tháng sau Địch hỡi, cách đây năm ngày, Hội nghị kinh tế của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI và a quyết định là phải cải thiện nền kinh tế trong ba lãnh vực là đầu tư, thương mại tài chính và doanh nghiệp nhà nước. Lý do "tái cấu trúc" này được chính người đầu tư nêu ra: "Kinh tế vĩ mô chưa thể ổn định; lạm phát vẫn ở mức cao, tiềm ẩn nguy cơ bùng phát; nền công, dịch vụ là nền ngoài tăng nhanh; đời sống người lao động, áp lực đời sống giá còn lớn; thương mại tài chính, thương mại bất động sản giảm sút, tiềm ẩn nguy cơ sụp đổ. Sản xuất, kinh doanh của các doanh nghiệp đang phải đối mặt với tình trạng giá cả đầu vào, lãi suất cao, hàng tồn kho lớn... Tình hình nêu trên có nguyên nhân khách quan là do tác động của khủng hoảng tài chính, suy thoái kinh tế toàn cầu; nguyên nhân chủ quan là do những yếu kém của nền kinh tế với mô hình tăng trưởng và cấu trúc kinh tế lạc hậu, kém hiệu quả, tích tụ kéo dài lâu, chủ yếu dựa vào sức ép và do những hạn chế, khuyết tật trong lãnh đạo, quản lý, điểu hành của các cấp các ngành, đặc biệt là trong điểu hành chính sách tiền tệ, tài khóa; quản lý quy hoạch, đầu tư, đất đai, tài nguyên, thương mại bất động sản..."

Bằng qua ngôn ngữ chính thức đó mà nói theo dân gian thì Việt Nam đang mất mặt kinh hoàng. Có người nói trong nước gọi là "chết lâm sàng". Nhưng Cộng sản phải tiến hành một đợt cải cách nữa, cũng quyết liệt như cách đây đúng 20 năm. Mà vì sao 20 năm? Và tình hình nguy ngập như thế nào? Bởi Cộng sản Việt Gian Chúng ta có thể tìm thấy vài mặt thế gian đầu tiên ra các bài toán và giới pháp của những người đã đưa quy định cai trị đầu tiên năm 1975 đến nay: Sau 1975 là 10 năm hoang tàn vì "tiền nhanh tiền mặt nh tiền vàng chực lên xã hội chết nghĩa". Còn tiền đầu tiên của Kampuchia. Vì chiếm đóng xác láng giềng này, Tiền sản phẩm GDP vẫn cứ đã suy sụp còn mất tới 5% mỗi năm. Vì vậy Việt Nam mới tiến lên cao điểm là khủng hoảng năm 1986 và bước ngoặt là Địch hỡi VI. Sau Địch hỡi đó là năm năm lúng túng th

nhĩ, từ 1986 đến 1991, vì nhà cầm quyền bị thất bại nào là sai mà chưa rõ thì nào là đúng. Đó là "đội mồi bị phát", buông tay ra cho dân làm ăn tự do hơn trước. Chắc hẳn là có khá hơn xưa, và dân bớt đói.

Nhưng còn đáng thì sao? Khi Trung Quốc và Liên Xô bắt khủng hoảng năm 1989 rồi Liên Xô tan rã năm 1991, nhà cầm quyền bắt hoảng nên đành đội mồi thất bại. Mà nhìn quanh thì chưa còn thấy mô hình Trung Quốc, vậy có vẻ khủng hoảng kinh tế là an toàn và chính trị. Tuy nhiên, Việt Nam trôi vào bóng rập của Trung Quốc vì lý do ta gọi là ý thức hệ. Thất bại là để để tìm cách trả và chính trị. Nhưng trong năm năm đầu của thế đội mồi trên xu hướng thay vì tiếp diễn lên như trước, nhà cầm quyền vẫn mò chân xu hướng ngược mà đi. Từ 1991 đến 1996 thì chưa gì to nhỏ gì không gây ra rồi rồi chính trị, chưa chưa dám bung hàng ra ngoài dù đã được quốc tế vì nhân trị để cải cách. Đó là lúc Hoa Kỳ nhập cuộc, kể từ 1993-95 trở đi.

Năm năm sau, từ 1996 đến 2001, Mỹ làm loạt bài báo nhảm nhí và bình thường hóa quan hệ kinh tế rồi ngoại giao, với đầu mục là Hiệp định Thương mại Song phương ký năm 2001. Bị các nhà y học và xã hội học đó, dù Hà Nội vẫn hoài nghi về nội dung và nhập vào kinh tế thế giới. Hà Nội mất 10 năm thương thảo với các gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới WTO cho đến khi vượt qua của Hoa Kỳ với quy chế thương mại bình thường NTR, xưa kia được gọi là Tối ưu quốc, được Mỹ chấp thuận đúng năm năm trước đây, vào cuối năm 2006. Thế rồi từ khi gia nhập Tổ chức WTO thì nhà cầm quyền Hà Nội rơi vào trạng thái tâm lý ngược, là hành động, như con cá nước đã tung tăng ra biển lớn. Nó bắt say sóng! Đó là tình hình từ 2007 đến nay.

Do sự lo lắng quan thiêu của xã hội, Hà Nội tiếp tục rùng rợn sự tập trung của các quyền lực đổ dồn vào khu vực kinh tế xã hội chủ nghĩa với việc thành lập các tập đoàn kinh tế nhà nước, trong khi vẫn khai thác được lợi thế của kinh tế thế giới. Kết quả là nguy cơ khủng hoảng như ta đã thấy. Nhìn lại trong trường hợp thì cũng không khác về khủng hoảng kinh tế của năm nước Đông Á vào thời 1997-1998. Nhưng lại có khác vì Việt Nam chưa có kinh tế thế giới và cũng không có chính trị dân chủ, nên khó xoay trở hơn các nước kia. Đó là bởi vì chính của những khó khăn hiện nay. Thách thức Trước mắt Chúng ta phải nhìn lại toàn cảnh từ khi giao lưu với Mỹ và được mở cánh cửa vào WTO: Vẫn dĩ đa nghi mà chần chừ nghi ngờ sự kém hiểu biết của mình, lãnh đạo Hà Nội khám phá là ta khôn hơn nên có lợi hơn sau khi bang giao với Hoa Kỳ! So với tình hình năm 1995, ta mua của Mỹ gấp 10 mà bán cho Mỹ gấp 128 lần. Quả là Mỹ khờ! Nhưng năm ngoái Việt Nam xuất siêu là hơn 11 tỷ đô la, và mới có năm tháng của năm nay thì đã lại thêm gần năm tỷ. Nhưng trong 10 năm qua của lập hội xin vào WTO, Hà Nội cũng không hề nghi ngờ sự thiêu hiêu biết nên chần chừ chuần bị giai đoạn tiến ra biển lớn.

Cả chế kinh tế, luật lệ và thông tin của Việt Nam không có khả năng để đưa với những thách thức đến đến của thế giới "hậu WTO". Mà vẫn lo lắng quan hệ với cái thế sùng bái chủ tiêu tăng trưởng vì sự xuất tăng vọt. Và quả nhiên là gây lạm phát từ cuối năm 2007. Khi này, mặt yếu của lạm phát nan - vậy là tăng ga để tăng trưởng mạnh, vậy là để tăng giá - đã thách thức khả năng quản lý của chính quyền. Mà ngoài biển lớn cũng có sóng dạt: thế giới lại bắt đầu suy trầm 2008-2009 nên Việt Nam bắt đầu hoảng. Theo đúng bài báo Trung Quốc, Việt Nam lại tăng chi và ào ạt bơm tiền để kích thích kinh tế với hộ quốc tế: gây bội chi ngân sách, lạm phát và thế lên bong bóng đầu của của.

Nhìn lại thì trong các nước Á châu, Việt Nam đáng để - còn hơn Trung Quốc - về kích thích

kinh tế vĩ mô đang tiến bộ hơn so với năm 2008 đến 2010 là 100 tỷ đô la, bằng Tổng sản phẩm quốc nội (GDP). Cũng vì vậy mà kinh tế gặp khó khăn hơn Trung Quốc. Sau đây là vài con số khô khan mà người ta phải nói đến. Đó là chỉ tiêu 7% đã tuột khỏi tay, năm nay mà chỉ 6% là mong. Mà lạm phát lên tới 20%, cao nhất từ trước năm nay. Bội chi ngân sách bằng 6% GDP. Nhập siêu mỗi tháng chỉ bằng một tỷ, mà đó là với mức bao nhiêu thì nhập cho Tổng cục nhiều. Cán cân chi phí hay vắng lại hơn 5-6% GDP. Dự trữ ngoại tệ chỉ còn đủ cho gần hai tháng nhập khẩu và đồng bộ các mặt giá nên càng gây lạm phát trong vòng luẩn quẩn. Ngoại tệ chỉ bằng 50% GDP và nhu cầu của các doanh nghiệp nhà nước mà chính quyền phải đảm bảo và trợ cấp, thì số công trái đã vượt tổng sản phẩm quốc nội. Tỷ lệ là lên đến mức báo động. Cũng nguy hiểm như hệ thống ngân hàng với núi nợ khó đòi và số mất. Còn thế giới đang đứng trước khủng hoảng thì xì nhè trái bóng hơn vì hơn 100 tỷ người đang sống trong đói nghèo.

Trong cơn sóng gió vừa qua, Việt Nam thật sự so với các nước khác: nợ nhiều năm, số cán bộ tranh chấp tài sản. Còn giá trị trái phiếu của chính phủ là hàng tỷ tỷ đồng. Đó là hàng tỷ tỷ đồng của giấy tờ "junk bond". Giấy tờ do quốc gia đang nghĩ tới và cho vay của hàng tỷ tỷ đồng Việt Nam. Nguồn tiền vay ngân hàng chính là tiền của do thân nhân gửi vào, đó là Ngân hàng Thương mại Việt Nam vào Tháng Năm vừa qua là 7,2 tỷ đồng tám tỷ đô la cho năm 2010! Nguồn tiền sao lại bằng mức gia tăng sản xuất của gần 90 triệu dân trong cả năm. Nhưng đây chỉ là một cách nhìn máy móc của con số. Chế độ thì tình hình còn đen tối hơn. Hệ thống sản xuất của Việt Nam có ba giai đoạn cao thấp khác nhau. Trên cùng là các tập đoàn nhà nước với giới đi đầu hành là các đồng viên cao cấp có toàn quyền về kinh tế, kinh doanh, vay mượn hoặc số đồng tiền để trả nợ, mà thực tế đóng góp rất ít cho kinh tế như so với tài nguyên dồi dào phép thiên nhiên. Ở giữa là các doanh nghiệp công nhân thì là công nhân mà đa số là tay chân của thân tộc hoặc những người có quan hệ với đồng viên cán bộ, để chia chác được quyền lợi trên ban xuồng. Dưới cùng là các tiểu doanh nghiệp nhỏ lẻ và trung bình phải luồn lách qua hệ thống luật lệ và chính sách mớ đống nợ - hoặc vượt mức bội mớ. Thành phần này có rủi ro phá sản cao nhất dù tuy nhiên đồng nghiệp nhân công nhút.

Thực tế thì năm nay đã có năm với số cán bộ đóng cửa và thối nát vì làm sao kinh doanh có lợi khi phải vay lãi đến hơn 20 phần trăm trong khi chế độ giới đang bị suy trầm? Dưới đây là hàng tỷ đồng kinh tế đó là nông dân, bị cướp đoạt và phá rừng, bị cướp trên ruộng thu hoạch lợi khi gạo lên giá và lãnh hầu lúc hệ thống đề bao bảo vệ, là chuyên đang xảy ra. Phần lớn cái hệ thống kinh tế đó là hệ thống xã hội bất công đã được chuyển hóa trên. Các đồng gia và thân tộc của đồng nghiệp trên cùng là những kẻ giàu nhất nước, tiêu xài như M, đi M như đi chợ, để "đều tay", rửa tiền và tuấn tán tài sản trên đất chính, dưới số đo để mớ cán của công nhân M. Ở giữa là thành phần giới là trung lưu khá giả thì cũng là những người có quan hệ với nhân số của đồng nghiệp. Trong tình hình này, không thiếu những kẻ giàu như hãnh tiến và khoe khoang số thành tựu của mình. Ở dưới cùng là công nhân xã hội lý tài và bất công đó là một đa số còn nghèo khổ. Thậm chí không chỉ là hệ thống đồng nghiệp số nghèo khổ và một số tìm kiếm thăng tiến trên, cũng lợi qua quan hệ với đồng nghiệp cán bộ của nhà nước, hoặc khai thác những kẻ khác của luật lệ chính sách. Dưới cùng là những kẻ tuy nhiên và bất mãn.

Một số không ít số sàng can vào để tìm ra ánh sáng trong xã hội đen, mà đa số nhân nhân là người dân. Người ta nhìn ra sự suy sụp kinh tế trong sự băng hoại xã hội. Thế thì vì sao mà năm năm sau khi gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới, Việt Nam lại thật sự về kinh tế và xã hội như vậy? Nguyên Nhân Gìn Xa Chúng ta có một cách giải thích nhân nhúng, dựa trên lý luận kinh tế theo kiểu chuyên gia ngoại quốc. Thế nhất, trong mấy chục năm qua,

hi ệ n nhiên là Vi ệ t Nam có nh ờng đ ờ i thay v ờ l ờ ờng. Nh ờng nhìn trong không gian thì v ờ n ch ờ a theo k ờ p và th ờ c t ờ b ờ thua sút các n ờ ờ c đã t ờng có t ờ c đ ờ tăng tr ờng r ờng c ờ p là 7-8% m ờ t năm trong m ờ y ch ờ c năm li ệ n v ờ i m ờ c công b ờng cao h ờn. M ờ t tr ờng h ờ p mà nhi ờ u ng ờ ờ i nghĩ đ ờ n l ờ i bu ờ n là Nam Hàn, n ờ a th ờ k ờ tr ờng c thì cũng cùng trình đ ờ phát tri ệ n v ờ i mi ệ n Nam, trên phân n ờ a lãnh th ờ . Hai ch ờ c năm tr ờng c Th ờ v ờ n h ờ i B ờ c Kinh 2008 c ờ a Trung Qu ờ c, Nam Hàn đã t ờ ch ờ c Th ờ v ờ n vào năm 1988, nh ờ m ờ t bi ờ u hi ệ n c ờ a s ờ tr ờng thành trong phát tri ệ n. Nh ờng đ ờ y cũng là b ờ ờ c ngo ờ t đ ờng k ờ c ờ a ti ệ n trình dân ch ờ hóa ra kh ờ i ch ờ đ ờ quân phi ệ t c ờ a th ờ i chi ệ n. Ngày nay, Nam Hàn đã v ờ t qua Vi ệ t Nam quá xa. Lý do là l ờ ờng c ờ a Vi ệ t Nam không bi ờ n thành ph ờ m. Tăng tr ờng không là phát tri ệ n. Tăng tr ờng c ờ a Vi ệ t Nam thi ờ u ph ờ m ch ờ t, không b ờ n v ờng, đào sâu b ờ t công và gây ô nhi ờ m cho môi tr ờng sinh s ờng. Đ ờ là tăng tr ờng sống vai cùng tham nh ờng và h ờ y ho ờ i môi sinh. T ờ i sao nh ờ v ờ y? Vì h ờ t ờng c ờ s ờ v ờ t ch ờ t nh ờ c ờ u đ ờng cho giao thông và v ờ n t ờ i n ờ i đ ờ a, h ờ th ờng ti ệ n ích công c ờng, nh ờ đ ờ n n ờ ờ c hay h ờ y th ờ i ph ờ v ờ t, v ờ n còn l ờ c h ờ u bên c ờ nh các công trình g ờ i là "hoành tráng" c ờ a s ờ ph ờ tr ờng.

Nghiêm tr ờng h ờ n v ờ y, h ờ t ờng c ờ s ờ lu ờ t pháp thì thi ờ u công minh và th ờ a k ờ h ờ cho m ờ i l ờ i vi ph ờ m. Lu ờ t l ờ b ờ t minh c ờ a m ờ t b ờ máy cai tr ờ r ờ t r ờng - vì cái gì cũng x ớa vào - mà l ờ i nông vì ch ờng đ ờ u đ ờng đ ờ c gì h ờ t, đã phá v ờ m ờ i chánh sách qu ờ n lý kinh t ờ qu ờ c dân, n ờ u nh ờ Vi ệ t Nam th ờ c s ờ có m ờ t chánh sách kinh t ờ ra h ờ n, là đ ờ u ch ờ a có. Ta cũng có m ờ t cách gi ờ i thích khác thiên v ờ xã h ờ i và chính tr ờ , ch ờ không máy móc theo kinh t ờ h ờ c. Nôm na thì Vi ệ t Nam g ờ p bài toán c ờ đ ờ n là "c ờ i cách kinh t ờ mà không c ờ i cách chính tr ờ" nên làm n ờ y sinh m ờ t xã h ờ i lý tài ru ờng nát, mà không ai dám nói t ờ i m ờ t gi ờ i pháp khác. Ch ờ vì h ờ th ờng chính tr ờ Vi ệ t Nam khi ờ n đ ờng có toàn quy ờ n quy ờ t đ ờ nh ờ m ờ i c ờ p mà đ ờng viên kh ờ i ch ờ u trách nhi ờ m tr ờng c qu ờ c dân. Ti ệ n trình quy ờ t đ ờ nh ờ m ờ ám đ ờ đ ờ n đ ờ n s ờ xu ờ t hi ệ n c ờ a m ờ t "đ ờng đ ờ nguyên", g ờ m nhi ờ u phe nhóm trên th ờng t ờng, trong B ờ Chính tr ờ . M ờ i nhóm có nh ờng c ờ s ờ kinh doanh riêng nh ờ các t ờ p đoàn nhà n ờ ờ c và tay chân, nh ờ m ờ t l ờ c l ờng Bình Xuyên có c ờ ch ờ c khu v ờ c Bình Khang đ ờ c b ờ o kê! Khi x ờ a thì Bình Xuyên có s ờ b ờ o tr ờ c ờ a Th ờ c dân Pháp, ngày nay, ph ờ i ch ờng là s ờ b ờ o v ờ c ờ a Trung Qu ờ c? Các phe nhóm này đ ờ i l ờ p v ờ i nhau v ờ th ờ ph ờ n nh ờng t ờng nh ờng nhau đ ờ t ờ n t ờ i và gây ờ n t ờng v ờ i đ ờ lu ờ n nông c ờ n bên ngoài là có phe b ờ o th ờ có phe canh tân. K ờ t cu ờ c thì các phe nhóm th ờ l ờ c làm l ờ ch l ờ c vi ờ c qu ờ n lý đ ờ tr ờ c l ờ i và c ờ n tr ờ m ờ i n ờ l ờ c c ờ i cách đ ờ duy trì đ ờ c quy ờ n và đ ờ c l ờ i c ờ a h ờ .

Hàng năm, Vi ệ t Nam đ ờ c c ờ ch ờ c khuy ờ n cáo c ờ a qu ờ c t ờ và các n ờ ờ c c ờ p vi ờ n v ờ t ờng ph ờng h ờng c ờ i cách, nh ờng Hà N ờ i ch ờ ti ệ n hành nh ờng vi ờ c không xâm ph ờ m vào vùng đ ờ c l ờ i c ờ a các đ ờ i gia ờ trên. ờ đ ờ i, ng ờ ờ i dân ch ờ còn cách ăn gian, ho ờ c ch ờ u đ ờ i, tr ờ c s ờ phe ph ờ y ng ờ o m ờ n c ờ a nh ờng k ờ ờ trên. Trong m ờ t x ờ t ờ x ờng "xã h ờ i ch ờ nghĩa" thì đ ờ y là ngh ờ ch lý khó hi ờ u mà v ờ n đ ờ c đã s ờ cam ch ờ u! Và đ ờ s ờ cũng ý th ờ c đ ờ c r ờng mình có th ờ gian l ờ n b ờng m ờ i ng ờ đ ờ tr ờ c l ờ i, ki ờ m s ờng, mi ệ n là đ ờng nói đ ờ n chính tr ờ , đ ờng đ ờng đ ờ n chính tr ờ . Và cũng đ ờng đ ờ kích Trung Qu ờ c. Ch ờ i M ờ thì đ ờ c, ch ờ đ ờng ph ờ n đ ờ i Trung Qu ờ c, t ờ chuy ờ n kinh t ờ đ ờ n an ninh!

*** Sau khi trình bày khái quát tình tr ờng kinh t ờ c ờ a Vi ệ t Nam v ờ i hai cách gi ờ i thích t ờ t nhiên là gi ờ n l ờ c, chúng tôi xin k ờ t lu ờ n v ờ i vài nh ờ n xét u ám và m ờ y câu h ờ i. Th ờ nh ờ t, t ờ 200 năm nay, Vi ệ t Nam đã có m ờ y ch ờ c năm liên t ờ c và hi ờ m hoi mà không b ờ chi ệ n tranh, ngo ờ i xâm hay n ờ i lo ờ n, và ng ờ ờ i Vi ệ t có quy ờ n quy ờ t đ ờ nh ờ v ờ v ờ n m ờ nh qu ờ c gia. C ờ sao l ờ i t ờ t h ờ u và có th ờ m ờ t ch ờ quy ờ n th ờ c t ờ vào tay ngo ờ i bang? Th ờ hai, xã h ờ i Vi ệ t Nam hi ệ n có th ờ đ ờ c tóm

Tình Trạng Kinh Tế Việt Nam

Ts KT Nguyễn Xuân Nghĩa
Tháng 13, Ba, 22 Tháng 11 Năm 2011 06:44

---

gần là "Đội gia hộ cánh an toàn và đã có bãi đáp bên Mỹ; giới trung lưu thì hốt hoảng vì chạ
kịp lên thì bác đội gia đã có thể tuốt dốc; còn dân đen thì tuyệt vọng!" Họ tuyệt vọng vì không
hiểu là Trung Quốc sẽ làm gì và Hoa Kỳ có muốn làm gì chẳng? Còn bên trong thì họ không tin
là lãnh đạo muốn thay đổi, có khả năng họ sẽ đổi mới thật.

Chuyến này đến ta đến Trung Quốc và vài câu hỏi cho thông tin lại. Việt Nam có thể ra khỏi trật tự
Trung Hoa được chăng? Muốn vậy, người dân phải làm gì? Họ còn dốt lùì không? Thế này a,
trong quan hệ tay ba Mỹ-Tu-Ta, người Việt ta có thể làm được gì? Mà người Việt đó là ai, ở
đâu? Những câu hỏi này không dễ có gì để đáp. Và có thể là một đề tài hay hơn khác của Hội
Khoa Học & Kỹ Thuật Việt Nam.